

9. Умиров С. Адабиётимиз синчиси эди // "Моҳият", 2005 йил, 19 август.

10. Иззат Султон "Олимнингжасорати" // Ўзбекистон адабиёти ва санъати, 1998 йил, 12 июнь.

11. Б.Назаров. Танқидчи шахси ва ижодий ўзига хослик. Ўзбек тили ва адабиёти. 2008/6.

Kravchenko N. H.

Ph.D. in Philology,

senior lecturer at the department of foreign languages,

Research and Educational Center of Foreign Languages of the NAS of Ukraine

INNER SPEECH AND FORMS OF ITS IMPLEMENTATION IN THE SHORT STORY GENRE (ON THE MATERIAL OF THE GERMAN-LANGUAGE ARTISTIC DISCOURSE)

Кравченко Наталія Григорівна

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри іноземних мов,

Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України

ВНУТРІШНЄ МОВЛЕННЯ ТА ФОРМИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ У НОВЕЛІСТИЧНОМУ ЖАНРІ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ)

Summary. A prominent feature of inner speech is the interactivity between the character's and the author's speech. This reveals not only the communicative aspect of the character, his emotional spectrum and worldview, but also the linguistic and psychological essence of the author. At the same time, the author's artistic intentions are presented, which reflect the peculiar structure of the inner speech in the plane of genre form, in particular small epic form – short story. The interaction between the choice by the author of the genre and the types of implementation of inner broadcasting in it is established. The unique nature of the inner speech reproduced by the corresponding compositional speech forms is noted.

Анотація. Прикметною ознакою внутрішнього мовлення є інтерактивність відношень мовлення персонажа і автора. У такий спосіб розкривається не тільки комунікативний аспект персонажа, його емоційний спектр та світосприймання, а й лінгво-психологічна сутність автора. Водночас презентуються авторські художні інтенції, котрі відображають своєрідну структуру внутрішнього мовлення у площині жанрової форми, зокрема малої епіки – новели. Установлено взаємодію між вибором автором жанру та видів реалізації внутрішнього мовлення у ньому. Відзначено унікальну природу внутрішнього мовлення, відтворену відповідними композиційно-мовленнєвими формами.

Key words: *free indirect speech, inner monologue, stream of consciousness, thinking activity, genre.*

Ключові слова: *невласне-пряма мова, внутрішній монолог, потік свідомості, мисленнєва діяльність, жанр.*

Постановка проблеми. У сучасній філологічній науці одними з актуальних лінгвістичних об'єктів є комунікативні акти, які відтворюються вербальними і невербальними засобами у формі зовнішнього і внутрішнього говоріння. Звісно, процес комунікації передбачає не тільки мовленнєве вербальне відображення, а й реалізацію мисленнєвої діяльності адресанта у кореляції з лінгвальними й інтралінгвальними чинниками. Тому при вибудовуванні зовнішнього промовляння неперевершену роль відіграє внутрішнє мовлення, прояв емоційного, психічного стану суб'єкта, відбиток його світоглядних позицій, вподобань, намірів, інтересів. Загалом формування комунікативної моделі мовця відбувається під впливом внутрішнього мовлення. Воно репрезентує глибинні шари психіки мовця, його індивідуальні характеристики та виконує комунікативну, пізнавальну, впливову функції. Це мовлення наділено конотативною властивістю, здатністю впливати на читача через персонажа – оповідача, котрий виступає як суб'єкт, так і об'єкт мовленнєвого процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Примітним для художньої літератури є реалізація оповідного плану адресанта завдяки внутрішньому мовленню, яке презентує його психоемоційний стан та водночас виокремлює авторську суб'єктивну картину світу. Зокрема, про це свідчать публікації Б. Ф. Басва, С. В. Семчинського, Л. С. Виготського, К. Я. Кусько, М. І. Голянич, Н. Ільїної, В. А. Кухаренко, Д. Штефан, Г. фон Греневіц і Г. фон Вільперт.

Персональне мовлення оповідача у формі «Я» характеризується своєрідними ознаками. Воно розкриває усі аспекти психоемоційної складової адресанта, пов'язані зі світосприйняттям, почуттями та цілою гамою емоцій. Зважаючи на ці характеристики, внутрішнє мовлення заслуговує міждисциплінарного вивчення. Дійсно, сутність цього феномену відбиває його інтегральний статус. Це підтверджено багатьма науковими розвідками психолінгвістики, лінгвосинергетики, нейролінгвістики, нейропсихології, соціолінгвістики, соціальної психології [12, с. 47].

У площині психолінгвістичних студій внутрішнє мовлення увиразнюється частотністю дослідження. Науковців привертає увагу особлива природа внутрішньомовленнєвої діяльності, а також генеза її виникнення.

Так, Н. Львіна наголошує на визначальному вкладі ученого Б. Ф. Баєва у розвинення теорії внутрішнього мовлення. Б. Ф. Баєв зазначив основні підстави його виникнення та виокремив відповідні етапи:

- у філогенезі, коли обставини еволюційного перебігу суспільно-історичного розвитку потребують процесу обміркування, планування. Як наслідок, індивід вдається до розміркування з метою проектування певних обставин і життєвих ситуацій;

- в онтогенезі – при оволодінні дитиною лексикою, а також при формуванні та становленні вербальної й образної пам'яті, в процесі збагачення лексичного навантаження та опанування граматичними структурами, що протікає у взаємодії із зовнішнім мовленням.

Учений окреслив типологічну класифікацію внутрішнього мовлення. Це генетично рання форма мовлення, коли воно виокремлюється суто психологічною складовою і пов'язане з активною діяльністю (матеріальні, перцептивні дії та виголошене мовлення). Рання форма мовлення корелює із зовнішнім говорінням. Учений доводить також існування розвиненої форми – внутрішнього мовлення. На його переконання, ця форма функціонує автономно і є своєрідним способом розкриття складних емоційно забарвлених внутрішніх станів особи [1, с. 18–19].

Психолінгвістичну сутність внутрішнього мовлення ретельно вивчав Л. С. Виготський. Зокрема, він ідентифікував внутрішнє мовлення як самостійний етап мовленнєвого мислення. Для цього особливого виду мовлення дотична автоадресованість із вживанням нетипових мовних і мовленнєвих засобів. Також учений визначив, що внутрішнє мовлення ґрунтується на глибинному механізмі абстрактно-логічної мисленнєвої діяльності, у подальшому розгорнутої у зовнішнє мовлення [2, с. 143].

Л. С. Виготський вказує на предикативність, уривчастість, фрагментарність, стислість, ідіоматичність внутрішнього мовлення. Зокрема, мовець зосереджується на певній ситуації чи події та вживає переважно присудки; для фонетичного складу притаманна редукованість (компресія лексем за рахунок відсутності голосних чи приголосних). Унаслідок зливання декількох лексем в одне ціле відбувається нашарування змістів. У результаті, спостерігаються масштабні закодовані лексеми із особливою структурою та змістовним навантаженням. Це явище отримало назву аглютинації. Таким чином, об'єднання лексем призводить до превалювання змісту над значенням. При цьому сигналізується поява своєрідного змісту, зрозумілого тільки адресанту. У такий спосіб у вжитку окремої особи з'являються

ідіоми для позначення певних понять або подій із ексклюзивним значенням [3, с. 341–349].

Отже, внутрішнє мовлення експліковано мисленнєвими механізмами і відзначено унікальністю.

Відповідно до позиції С. В. Семчинського, у площині внутрішнього мовлення фігурують об'єктивність і суб'єктивність, мисленнєвий і мовленнєвий процеси. Адресант пізнає світові реалії не споглядально, а активним способом завдяки своїм практичним навичкам і уявному способу відображення дійсності. Як наслідок, пізнання об'єкта індивідом має суб'єктивний характер із винятковими ознаками. Також у внутрішньому мовленні розгортається рема, тема повідомлення усувається, а часову послідовність подій не узгоджено. При цьому відтворюються лише найважливіші й найсуттєвіші факти для мовця [8, с. 242–243].

Дослідниця К. Я. Кусько вказала на лінгво-психологічну сутність внутрішнього мовлення. Своєю думку вона обґрунтувала зв'язком внутрішньомовленнєвої діяльності суб'єкта із соціальними факторами та психологічними проявами, що має свій відбиток на її формуванні. Така взаємодія дозволяє продемонструвати психологічну складову внутрішнього мовлення, за допомогою якої автору найвлучніше видається показати усю поліфонію емоцій та тональність настрою протагоністів на тлі соціальних явищ [6, с. 46–47]. У результаті, внутрішнє мовлення характеризується «кодуванням» змісту тексту з неординарною синтаксичною структурою.

Цю ж думку поділяє і М. І. Голянич, яка наголошує на наявності у внутрішньому мовленні відповідних складників для «трансляції» змісту із індивідуальною концептуальною будовою, сформованою власним досвідом і особистісною позицією адресанта. Цікавим є те, що «ретрансляція» і «розкодування» мовленнєвого потенціалу зрозумілі тільки мовцю, оскільки він є творцем власного міркування [4, с. 88].

Серед дослідників не існує одностайної дефініції щодо визначення поняття внутрішнього мовлення у контексті його розподілу на типи.

Так, В. А. Кухаренко пропонує ідентифікувати внутрішнє мовлення як симбіозне поняття, тобто не виокремлювати з нього окремі підвиди. На її думку, внутрішнє мовлення інтегрує усі різновиди мисленнєвої діяльності, тому може уособлювати всі форми внутрішньомовленнєвого процесу [7, с. 171].

Німецькі лінгвісти наголошують на психологічному наповненні внутрішнього мовлення, яке на рівні дискурсу виражається внутрішнім монологом, невласне-прямою мовою і потоком свідомості [11, с. 13]. Попри таке тлумачення, розповсюдження отримала й інша позиція. Д. Штефан розглядає внутрішній монолог у кореляції з невласне-прямою мовою, наділяючи його домінантним статусом [9, с. 144].

Зокрема, німецькі науковці Г. фон Греневіц і Г. фон Вільперт не ідентифікують окремо внутрішній монолог і потік свідомості. Вони виходять з того, що внутрішній монолог презентує оповідний характер невіголошених мисленнєвих дій, асоціативних образів персонажа у площині потоку свідомості [6, с. 34].

Попри розмаїття трактувань, доцільно дотримуватися позиції щодо автономного функціонування внутрішнього монологу, невластиво-прямої мови і потоку свідомості.

Виокремлення невіршених раніше частин загальної проблеми. Під час дослідження внутрішнього мовлення на рівні художнього дискурсу було помічено підхід автора до вибору жанрової форми з метою втілення і реалізації задуманого комунікативного аспекту, зокрема презентації внутрішньомовленнєвої діяльності. Звісно, завдяки внутрішньому мовленню демонструються психологічні стани персонажа, його багатоманітна гра настроїв і переживань, які зображено на тлі життєвих ситуацій. Зважаючи на ці характеристики, частотність використання внутрішнього мовлення в новелістичному жанрі є зрозумілою.

Мета статті – детермінувати особливості зображення внутрішнього мовлення на тлі жанрових традицій.

Виклад основного матеріалу. Внутрішнє мовлення наділене психологічною природою. При цьому адресант виступає в ролі як відправника, так і приймача – адресата внутрішньомовленнєвого повідомлення. Таким чином, адресант уособлює систему відправлення й отримання інформації. Перш за все, це стосується внутрішнього монологу та потоку свідомості. Тому для цих явищ актуальна автоадресованість, автокомунікація та діалогічність.

Необхідно зазначити, що внутрішній монолог – це вид внутрішнього мовлення, літературно-художній прийом, а також складова психофізіологічного наповнення внутрішніх процесів персонажа; він характеризується діалогічністю та відтворений 1-ою або 2-ою особою одиниці. Варто наголосити на винятковій значущості внутрішнього монологу на рівні дискурсу, за допомогою якого автор спроможний детально передати усі перипетії внутрішнього стану персонажа.

У свою чергу, потік свідомості може містити вкраплення невластиво-прямої мови, а також мати ознаки незв'язності асоціативних композицій мисленнєвої діяльності. Для цього типу внутрішнього мовлення характерно вживання поліфонії візуальних, акустичних та сенсорних образів із інконгруентним лінгвістичним змістом та послабленою валентністю синтаксичних структур без часових і просторових зв'язків. Архітектоніка потоку свідомості виокремлюється переважно хаотичністю мисленнєвих процесів на тлі розвитку сюжетної лінії дискурсу.

Таким чином, потік свідомості – вид невластиво-прямої мови наративної техніки, експлікований репродукцією об'ємних структурних конструкцій у формі мисленнєвих рефлексій, асоціативних образів, обмірковувань [6, с. 90].

На противагу внутрішньому монологу та потоку свідомості, невластиво-пряма мова – літературний прийом, який поєднує прикмети прямої і непрямой мови. Прямою мовою у невластиво-прямій мові передано чуже промовляння, роздуми персонажа, що марковані взаємодією авторського мовлення і мовлення персонажа. У результаті, невластиво-пряма мова відтворює макро- та мікросвіти персонажа та його психологічний стан неповноцінно.

У художньому дискурсі внутрішнє мовлення репрезентовано у формі невластиво-прямої мови, внутрішнього монологу та потоку свідомості. Необхідно зауважити, що внутрішній монолог та потік свідомості продукуються 1-ою та 2-ою особами одиниці та сигналізуються діалогічністю. Ці види внутрішнього мовлення дозволяють автору найбільш влучно продемонструвати світогляд адресанта та палітру його емоційних коливань: від піднесеності до драматичності, оскільки комунікативний акт подається персоніфікованим оповідачем. У цьому сенсі внутрішній монолог і потік свідомості переважно корелюють з малою жанровою формою – новелою.

Новела як жанрова форма виокремлюється «режимом економії», що потребує динамічного розвитку сюжету [13, с. 100]. Фабула новели драматична, тут передусім домінують комунікативні акти, висловлені персоніфікованим оповідачем. У результаті, поширення набувають внутрішній монолог і потік свідомості, які органічно вбудовуються у площину новелістичного формату.

Отже, для реалізації комунікативної стратегії та художніх інтенцій автор послуговується вибором відповідного жанру з метою синергетичної презентації свого творчого задуму.

Новелістичний жанр насичений інтенсивністю почуттів та емоційних коливань. За своєю жанровою структурою новела компактна і наділена такими ознаками: пунтовість, символічність, контрастність, драматичність. Дослідник новелістичного жанру Х. Ауст ґрунтується на твердженні Й. В. Гете про наявність у новелі реальних подій, що пов'язані з протагоністом. Події відзначені буденністю, тому сприймаються як реальні. Однак повсякденний перебіг життя зображено на фоні екстраординарних обставин, що, безперечно, надає вражаючого ефекту [10, с. 3–5].

На думку Х. Ауста, необхідно аналізувати композиційну структуру новели не тільки з позиції зображеного, а й у взаємодії з мовленнєвими актами, які віддзеркалюють динамічність розгортання подій з конфліктом у центрі [10, с. 13].

А. Шніцлер, австрійський письменник та майстер новелістичного жанру, створив новели «Лейтенант Густль» та «Панянка Ельза», де

внутрішнє мовлення протагоністів становить, відповідно, 98% та 85% від загального обсягу тексту. Завдяки вмілому підбору комунікативного потенціалу для персонажів автору вдалося влучно відобразити усі композиційні складові новелістичного формату: зав'язку, кульмінацію, розв'язку.

Зав'язку новели «Лейтенант Густль» відзначено розміреною формою викладу подій, тому внутрішній монолог головного героя, лейтенанта Густля, відзначено композиційно-мовленнєвою формою «роздум» із анадиплосисом та повтором: *Lang' war ich schon nicht in der Oper. In der Oper unterhalt' ich mich immer, auch wenn's langweilig ist* [14, с. 337]; *Solche Sachen gehören doch nur in die Kirche. Die Kirche hat auch das Gute, dass man jeden Augenblick fortgehen kann* [14, с. 340]; *O, Steffi, Steffi, Steffi!* [14, с. 338]

Так, для підсилення напруги автор у кульмінації новели «Лейтенант Густль» вдається до внутрішнього монологу-діалогу, відтвореного композиційно-мовленнєвою формою «динамічний опис». Такий прийом інтенсифікує зображення сильних емоцій персонажа у кореляції з риторичними і епічними питаннями, апозіопезисом, вигуком та емоційно-експресивними частками: *Warum drängt denn der Idiot hinter mir? Ah, ein älterer Herr!.. Herrgott, ist das ein Gedränge bei der Garderobe!.. Ah, da heißt's rabiat sein ... Wer grüßt mich denn dort von drüben?* [14, с. 342].

Щоб розкрити цілий емоційний спектр переживань Густля і загострення сюжетної композиції новели, А. Шніцлер демонструє хаотичний і переривчастий потік свідомості у вигляді внутрішнього монологу-діалогу із композиційно-мовленнєвою формою «динамічний опис». Досягнення ефекту надзвичайності й очікування забезпечує потік свідомості Густля, котрий містить риторичні питання з апозіопезисом, вигуком, паузою коливання (хезитації) та емоційно-експресивними частками: *Donnerwetter, das ist ja der Bäckermeister, der immer ins Kaffeehaus kommt... Was macht denn der da?... Um Gottes willen, es hat's doch keiner gehört? Was red't er denn? Bemerkt's nur niemand, daß er den Griff von meinem Säbel hält? Herrgott noch einmal...:... ich bring' seine Hand vom Griff nicht weg ... nur keinen Skandal jetzt! ... Ich müßt'ja den Säbel ziehen und ihn zusammen hauen — — Um Gottes willen, es hat's doch niemand gehört?... [14, с. 343].*

Проте для відображення спаду емоційного навантаження, автор використовує внутрішній монолог із композиційно-мовленнєвою формою «роздум», де емоційно-оцінні епітети розряджають загострену ситуацію: *Jetzt heißt's nur mehr, im letzten Moment sich anständig benehmen, ein Mann sein, ein Offizier sein, so daß der Oberst sagt: Er ist ein braver Kerl gewesen ...wir werden ihm ein treues Andenken bewahren!.. [14, с. 349].*

Знову-таки, для утримання напруження на тлі новелістичного викладу, автор у розв'язці зображує

цілу гаму почуттів персонажа. Для підсилення інтенсивності внутрішній монолог із композиційно-мовленнєвою формою «динамічний опис» наділений синтаксичними структурами з апозіопезисом, вигуком, емоційно-експресивними частками: *Da ist schon mein Kaffeehaus ... **auskehren tun sie noch** ... ; Na, geh'n wir hinein ... Setzen wir uns da zum Fenster...; Er hat mir **ja** schon die Melange hingestellt ... So den Vorhang zieh' ich zu; es ist mir zuwider, wenn die Leut' **hereingucken** ...; Es geht zwar **noch** keiner vorüber ... [14, с. 364].*

Новела «Панянка Ельза» у зав'язці характеризується плинним розгортанням подій. Автором підбрано архітектоніку внутрішнього монологу панночки Ельзи із композиційно-мовленнєвою формою «роздум» задля підкреслення одномірності, монотонності комунікативного акту. Емоційно-оцінні епітети, порівняння, метафоричний вислів, фразеологізм, відтворені композиційно-мовленнєвою формою «роздум», свідчать про спокійний, урівноважений стан панночки: *Da kommt das süße kleine Mädel von Cissy mit ihrem Fräulein. Diese Tränensäcke, — als wenn sie viel geweint hätte; Ach, wie furchtbar, so alt zu sein; Eine hübsche Person. Ach Gott, kann mir auch noch blühen Ein bitteres Los.* [14, с. 327].

Кульмінація новели сигналізує про зміну настрою дівчини та її складні переживання, що зображено внутрішнім монологом-діалогом у вигляді риторичних питань у площині композиційно-мовленнєвої форми «динамічний опис». Своєрідний ефект досягається також окличними еліптичними реченнями з вигуком та паузою: *Warum schweigt er? Wo ist das Scheckbuch und die Füllfeder? Soll ich mich auf die Knie vor ihm werfen? Warum bewegt er keine Miene? Warum sagt er nicht Ja? Er wird doch um Himmels willen nicht Nein sagen? O, Gott! O, Gott!* — [14, с. 343].

А. Шніцлер зображує потік свідомості також у вигляді внутрішнього монологу з композиційно-мовленнєвою формою «динамічний опис» для кращої репрезентації емоцій дівчини, що виражено емоційно-оцінними епітетами, фразеологізмом, літотою і та численними апозіопезисними реченнями: *Ja, ein so verworfenes Geschöpf bin ich* [14, с. 358]. *Wozu habe ich denn meine herrlichen Schultern und meine schönen schlanken Beine ?* [14, с. 355]. *Herr Dorsday, Sie erweisen der kleinen Else auch die letzte Ehre?* [14, с. 352]; *dreißigtausend Gulden...* [14, с. 329]; *dreißigtausend* [14, с. 333]; *... diese dreißigtausend Gulden* [14, с. 344]; *Dreißigtausend Gulden* [14, с. 348]; *... dreißigtausend Gulden...* [14, с. 349]; *...die dreißigtausend Gulden...* [14, с. 357]; *Dreißigtausend, dreißigtausend...* [14, с. 354].

Граничне емоційне напруження Ельзи відображено у розв'язці новели. Формат цієї композиційної складової доволі драматичний, адже містить внутрішній монолог із композиційно-мовленнєвою формою «динамічний опис», який дівчина продукує окличними, еліптичними реченнями, епіфорою та риторичними питаннями:

Sie rufen von so weit! Nicht wecken. Ich schlafe ja so gut. Morgen früh Ich werde lieber fliegen. Ich habe ja gewußt, daß ich fliegen kann. Was wollt Ihr denn? [14, с. 381].

Висновки і перспективи дослідження.

Внутрішнє мовлення має унікальну природу і характеризується предикативністю, уривчастістю, фрагментарністю, стислістю, редукованістю, ідіоматичністю. Воно презентує цілий спектр емоцій, почуттів та світосприймання не тільки персонажа, а й лінгво-психологічну сутність автора, його позицію як особистості. На рівні художнього дискурсу внутрішнє мовлення представлено у формі невластиво-прямої мови, внутрішнього монологу, потоку свідомості. Констатовано частотність вживання внутрішнього монологу і потоку свідомості у площині малої епіки – новели. Це є виправданим, оскільки вищезгаданий жанр має такі особливості: стислість, загостреність, контрастність, драматичність. Внутрішньомовленнєва діяльність персоніфікованого оповідача особистісно відбиває цілу поліфонію емоційних переживань, репрезентованих як внутрішнім монологом, так і потоком свідомості. Наприклад, автор завдяки цим двом різновидам внутрішнього мовлення, виражених монологічним або діалогічним форматом із композиційно-мовленнєвою формою «динамічний опис», інтенсифікує напруження сюжету новели. А за допомогою внутрішнього монологу із композиційно-мовленнєвою формою «роздум» він нейтралізує загострення, зменшує інтенсивність емоційної напруги. Іншими словами, щоб створити динамічне розгортання новели, або, навпаки, згортання емоційного напруження, автор вдається до відповідних мовностилістичних засобів.

Отже, взаємодія між обраною автором жанровою формою і способом втілення його художніх інтенцій, зокрема реалізація внутрішнього мовлення, перебуває у площині відповідного жанру. На думку автора статті, доречно здійснити дослідження внутрішньомисленнєвої діяльності персонажа у лінгвосинергетичному аспекті, при якому буде комплексно і синергетично вивчено всі складові мовленнєвого процесу під впливом лінгвальних і екстралінгвальних чинників.

Список літератури:

1. Внутрішнє і зовнішнє мовлення в творчому доробку Бориса Баєва та Івана Синиці / Ніна Олександрівна Ільїна // Psychological Dimensions of

Culture, Economics, Management: Science Journal. – Львів, 2018. – № XI. – С. 17–26.

2. Выготский Л. С. Собрание сочинений: в 6 т. / [под ред. А. М. Матюшкина] / Лев Семенович Выготский. – М.: Педагогика, 1983. – Т.3: Проблемы развития психики. – 1983. – 368 с.

3. Выготский Л. С. Собрание сочинений: в 6 т. / [под ред. В. В. Давыдова] / Лев Семенович Выготский. – М.: Педагогика, 1982. – Т.2: Проблемы общей психологии. – 1982. – 502 с.

4. Голянич М. І. Внутрішня форма слова і художній текст / Марія Іванівна Голянич. – Івано-Франківськ: Плай, 1997. – 178 с. 46

5. Кириленко Н. Н. Диалог в классической трагедии и комедии (специфика жанра) / Наталья Натановна Кириленко // Новый филологический вестник. – Кемерово, 2014. – №4 (31). – С. 34–48. 82

6. Кусько Е. Я. Проблемы языка современной художественной литературы: Несобственно-прямая речь в литературе ГДР / Екатерина Яковлевна Кусько. – Львов: Изд-во при Львов, гос. ун-те: Вища школа, 1980. – 207 с. 101

7. Кухаренко В. А. Интерпретація тексту / Валерія Андріївна Кухаренко. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 272 с. 104

8. Семчинський С. В. Загальне мовознавство / Станіслав Володимирович Семчинський. – К.: АТ «ОКО», 1996. – 416 с. 145

9. Шарапова Ю. В. Несобственно-прямая речь в функционально-коммуникативном и структурно-семантическом аспектах (на материале английского языка): дис... канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Шарапова Юлия Викторовна. – Санкт-Петербург, 2001. – 197 с. 174

10. Aust H. Novelle / Hugo Aust. – Stuttgart, Weimar: Metzler, 1999. – 197 S. 183

11. Königs Erläuterungen und Materialien. / [Hg., Hans-Ulrich Lindken]. – Bd. 374: Erläuterungen zu Arthur Schnitzler. Leutnant Gustl, Fräulein Else. – Hollfeld: Bange, 1999. – 65 S. 204

12. Kravchenko N. H. Extrapolation of the synergetic paradigm into modern linguistic science. / N. H. Kravchenko // Science and Education a New Dimension. Philology, VII (58), Issue: 194, 2019. – P. 46–49

13. Kravchenko N. Synergetic Tendencies in German-Language Literature // 21 Century Linguistics: New Research and Prospects. – K.: Logos, 2018. – P. 98–102.

14. Schnitzler A. Gesammelte Werke: in 3 Bänden / A. Schnitzler. – Frankfurt/ Main, 1981. – Bd. 2: Die Erzählenden Schriften. – 1981. – 997 S. 252